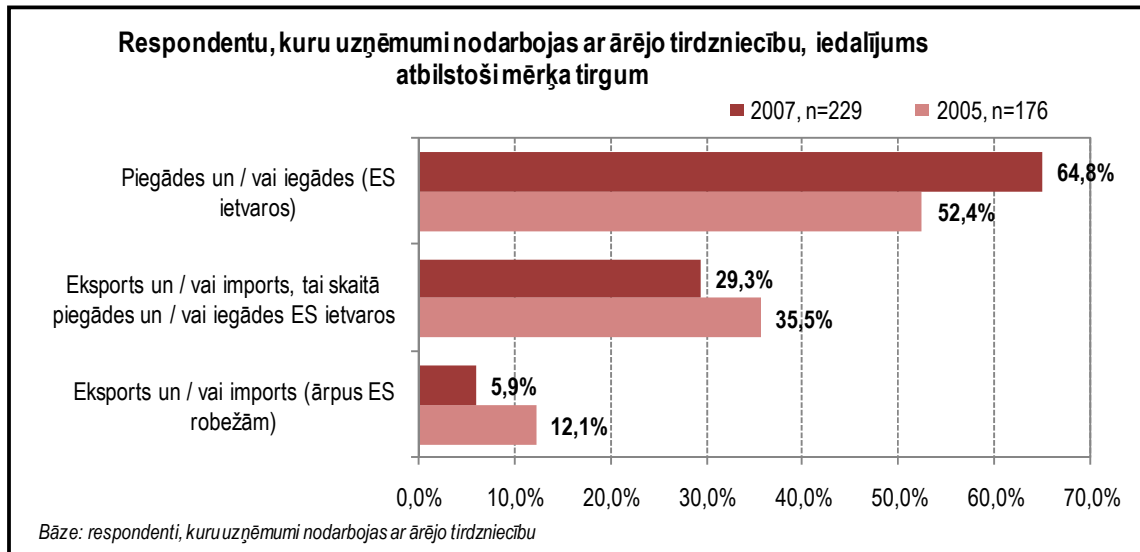

VIII Ārējā tirdzniecība

Ārējās tirdzniecības izplatība

2007. gada aptaujas dati liecina, ka kopumā ar ārējo tirdzniecību nodarbojas 19,3% uzņēmumu, no kuriem lielākā daļa (64,8%) veic piegādes un / vai iegādes ES ietvaros. Daudz retāk (tikai 5,9% gadījumu) uzņēmumi nodarbojas ar eksportu un / vai importu ārpus ES robežām, bet gandrīz trešdaļa (29,3%) ārējā tirdzniecībā iesaistīto uzņēmumu par savu mērķa tirgu izvēlas gan ES valstis, gan trešās valstis (ne ES valstis).

Salīdzinot eksportējošo / importējošo uzņēmumu mērķa tirgus izmaiņas relatīvi pret 2005. gadu, ievērojami biežāk (par 12,4 procentpunktiem) uzņēmumi preču un pakalpojumu eksportu un / vai importu veikuši ES ietvaros, bet retāk – ārpus ES robežām, kā arī abos reģionos (gan ES, gan ārpus tās robežām) (par 6,2 procentpunktiem).

Respondentu, kas nodarbojas ar importu, tai skaitā iegādēm (no ES valstīm), īpatsvars kopējā uzņēmumu izlasē ir 21,5%, savukārt eksportējošo (uz ES valstīm, kā arī ārpus ES robežām) uzņēmumu īpatsvars – 18,7%.

Ārējās tirdzniecības apjomi

No visiem eksportējošo uzņēmumu vadītājiem, kas sniedza konkrētu novērtējumu par eksporta apjomiem, 46,1% uzņēmēju eksporta, to skaitā piegāžu ES ietvaros, īpatsvars kopējā apgrozījumā (pārdošanas apjomā) sastāda līdz 20%. Salīdzinoši nelielam uzņēmēju skaitam – 14,4% – eksporta apjoms kopējā apgrozījumā sastāda 21% līdz 50%, savukārt 39,4% eksportējošo uzņēmumu eksportē vairāk nekā 50% savas produkcijas vai pakalpojumu.

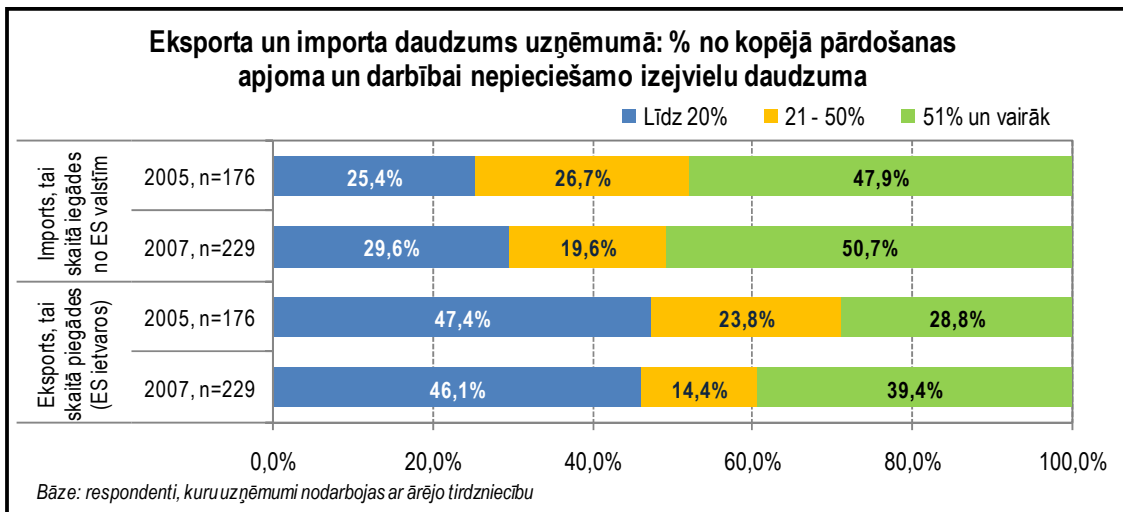
Salīdzinājumā ar 2005. gadu par 9,4 procentpunktiem samazinājies to uzņēmēju īpatsvars, kuri eksportē 21% līdz 50% no savas produkcijas, savukārt par 10,6 procentpunktiem palielinājies to uzņēmēju īpatsvars, kuru apgrozījumā eksports sastāda vairāk nekā 50%.

Vidēji katrs eksportējošais uzņēmums eksportē 44,1% savas produkcijas vai pakalpojumu. Pēdējo 2 gadu laikā vidējais eksporta apjoms ir palielinājies par 5,1 procentpunktu (2005. gadā tas bija 39,0%).

No visiem uzņēmējiem, kas savai darbībai importē izejvielas / resursus un sniedza konkrētu novērtējumu par importa apjomiem, 29,6% importē līdz 20% no visām nepieciešamajām izejvielām / resursiem, 21% līdz 50% no nepieciešamajiem resursiem importē 19,6%, savukārt vairāk nekā pusi no nepieciešamajiem resursiem importē

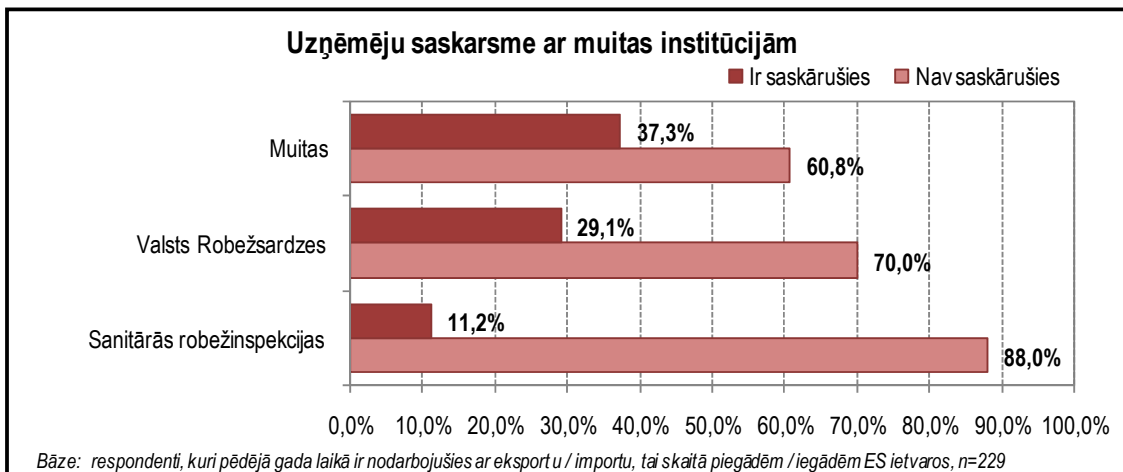
50,7% respondentu. Salīdzinājumā ar 2005. gadu nedaudz palielinājies ir to uzņēmēju īpatsvars, kas importē līdz 20% izejvielu (pieaugums par 4,2 procentpunktiem) un vairāk nekā pusi nepieciešamo izejvielu (par 2,8 procentpunktiem), savukārt par 7,1 procentpunktu samazinājies to uzņēmēju īpatsvars, kas importē no 21% līdz 50% uzņēmuma darbībai nepieciešamo izejvielu un resursu.

Vidēji katrs importējošais uzņēmums importē 55,4% ražošanai nepieciešamo izejvielu. Vidējais importa apjoms salīdzinājumā ar 2005. gadu ir nedaudz samazinājies (2005.: 57,4%).

Saskarsme ar muitas institūcijām

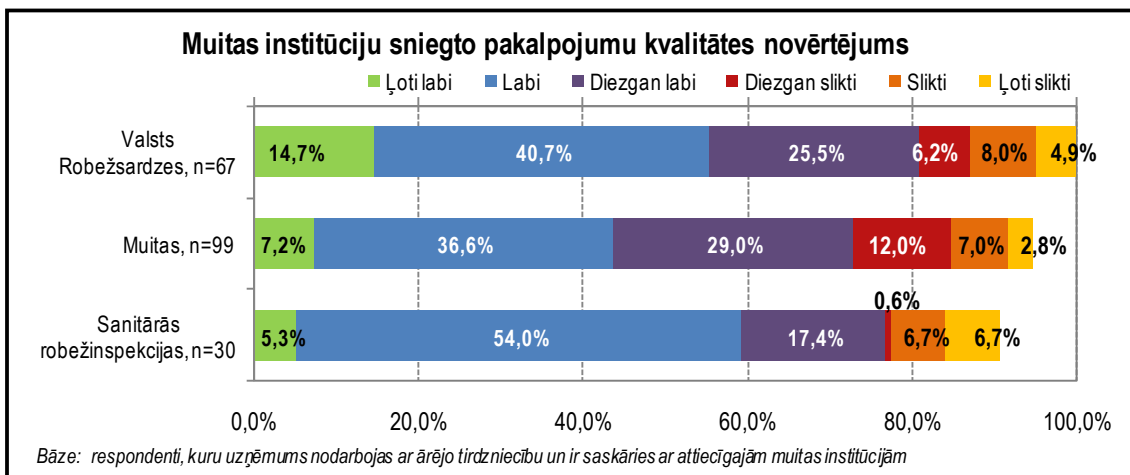
No visiem uzņēmējiem, kas nodarbojas ar ārējo tirdzniecību, nedaudz vairāk kā trešā daļa (37,3%) ir saskārušies ar muitas pakalpojumiem, 29,1% ir saskāries ar Valsts robežsardzes pakalpojumiem, bet 11,2% ir bijusi saskarsme ar Sanitāro robežinspekciju.

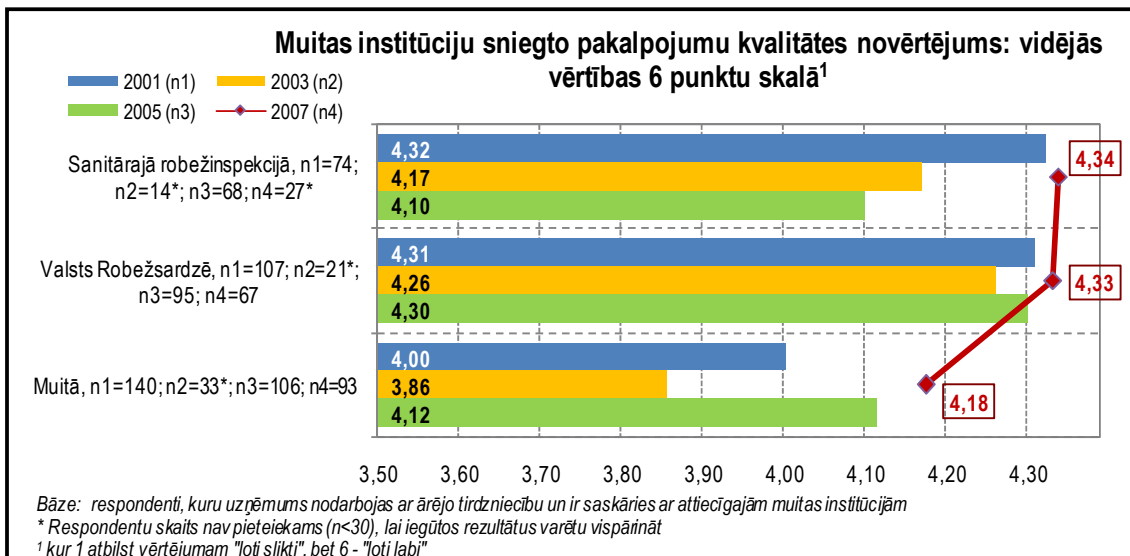
Vērtējot savu saskarsmi ar minētajām institūcijām, vispozitīvāko novērtējumu uzņēmēji sniedz par Sanitāro robežinspekciju. Saskarsmi ar Sanitāro robežinspekciju pozitīvi (kā ļoti labu, labu vai diez gan labu) vērtē 76,8% respondentu, kas ir saskārušies ar šo iestādi, savukārt negatīvu vērtējumu (diez gan slikti, slikti vai ļoti slikti) par saskarsmi ar muitu sniedza 13,9%. Kopējais vērtējums 6 ballu skalā²¹ ir 4,34 balles.

²¹ 1 balle atbilst vērtējumam „ļoti slikti”, 2 balles – „slikti”, 3 balles – „diez gan slikti”, 4 balles – „diez gan labi”, 5 balles – „labi”, 6 balles – „ļoti labi”

No visiem respondentiem, kas saskārušies ar Valsts robežsardzi, pozitīvu vērtējumu par tās darbību sniedz 80,9%, bet negatīvu – 19,1%. Vidējais vērtējums līdzīgs kā Sanitārajai robežinspekcijai – 4,33 balles. Salīdzinoši zemāk uzņēmēji vērtē savu saskarsmi ar muitu. Pozitīvu vērtējumu par muitas pakalpojumiem sniedz 72,8%, savukārt negatīvu – 21,8%. Kopumā vidējais novērtējums ir 4,18 balles.

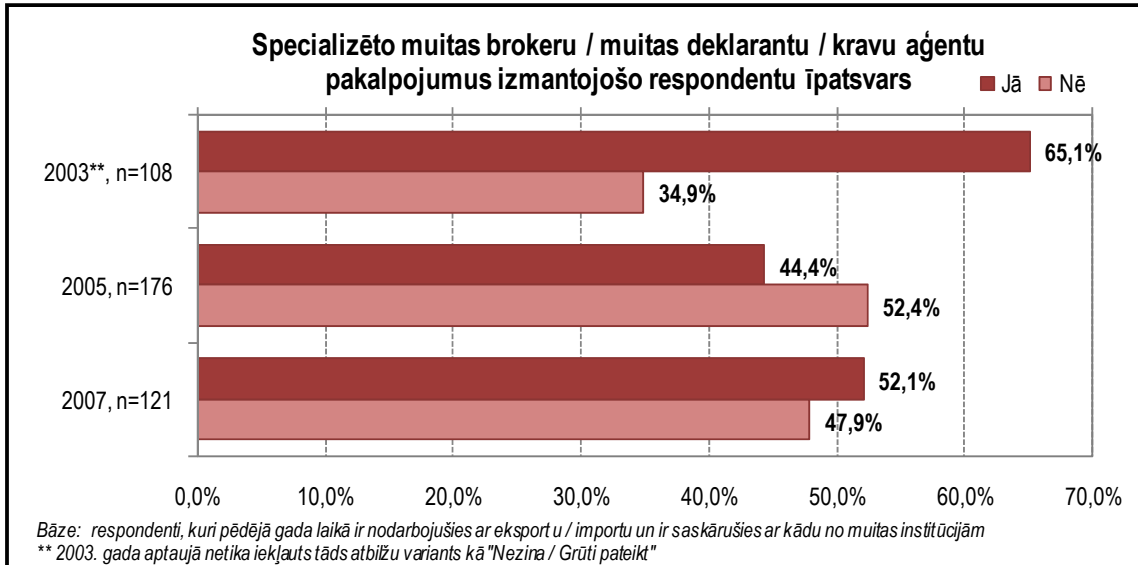

Salīdzinājumā ar iepriekšējo pētījumu rezultātiem visu analizēto institūciju pakalpojumu kvalitātes vidējais vērtējums ir palielinājies. Pēdējo 2 gadu laikā visstraujāk uzlabojusies Sanitārās robežinspekcijas pakalpojumu kvalitāte – pieaugums par 0,24 ballēm (2005. gada rezultāts: 4,10 balles). Muitas pakalpojumu kvalitāte ir uzlabojusies tikai nedaudz – par 0,06 ballēm salīdzinājumā ar 2005. gada rezultātiem (4,12), tomēr 2001. un 2003. gadā muitas pakalpojumu kvalitāte tika novērtēta vēl zemāk (2001.: 4,00; 2003.: 3,86). Valsts robežsardzes pakalpojumu kvalitātes vērtējums pēdējos gados nav būtiski mainījies, jo, lai gan šī gada rādītājs ir augstāks nekā citos gados, vidējā novērtējuma pieaugums ir neliels (pret 2005. gadu: 0,03 balles; pret 2003.: 0,07; pret 2001.: 0,02 balles).

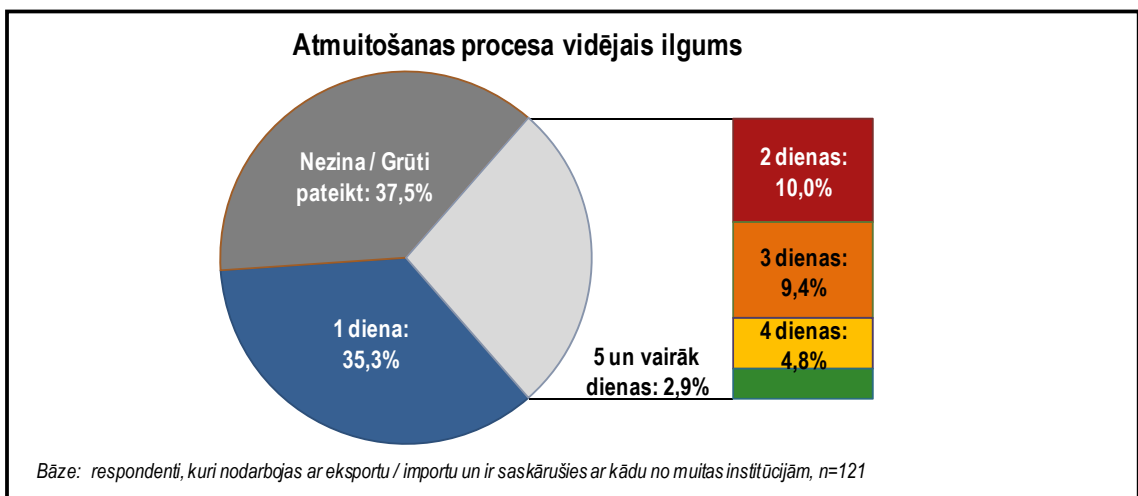
Specializēto muitas konsultantu izmantošana

Specializēto muitas brokeru / kravu deklarantu / kravu aģentu pakalpojumus izmanto 52,1% respondentu. Salīdzinājumā ar 2005. gada rezultātiem uzņēmēju īpatsvars, kas izmanto dotos pakalpojumus ir palielinājies par 7,7 procentpunktiem (2005.: 44,4%), savukārt salīdzinājumā ar 2003. gadu šis rādītājs ir par 13,0 procentpunktiem mazāks (2003.: 65,1%).

Atmuitošanas procesa ilgums

Vidēji atmuitošanas process vienu dienu aizņem 35,3% respondentu, 2 dienas – 10,0%, 3 dienas – 9,4%, 4 dienas – 4,8%, bet 5 un vairāk dienas – 2,9% uzņēmēju, kas saskārušies ar šo procedūru. Nedaudz vairāk kā trešā daļa (37,5%) nespēja novērtēt atmuitošanas procedūras ilgumu, līdz ar to, analizējot datus tikai to respondentu kopā, kas sniedza precīzu novērtējumu par patērēto laiku, 1 diena preču atmuitošanai nepieciešama 56,5% respondentu, 2 dienas – 16,0%, 3 dienas – 15,1%, 4 dienas – 7,7%, bet 5 un vairāk dienas – 4,7%. Kopumā atmuitošanas process aizņem vidēji 2,31 dienu.

Ar muitas procedūrām / institūcijām saistītās sadarbības problēmas

Kopumā muitas procedūras par problemātiskām uzskata tikai neliela daļa eksportējošo / importējošo uzņēmēju²². Visbiežāk kā problēma tiek minēta informācijas pieejamība par muitas normatīvajiem aktiem un procedūrām – par nepietiekamu to uzskata piektā daļa respondentu (20,9%), turklāt problēmas izplatība ir lielāka kā iepriekšējos gados.

Relatīvi izplatītas ir arī tādas ar muitas institūciju darbību saistītas problēmas kā:

- Informācijas pieejamība par izmaiņām muitas procedūrās, kas saistītas ar iestāšanos ES, to par nepietiekamu uzskata 16,2% respondentu, kas ir saskārušies ar kādu no muitas institūcijām;
- Muitas deklarāciju aizpildīšana, ko atzīmējuši 15,0% respondentu;
- Kravu fiziskā kontrole, kas problēmas sagādājusi 12,4% uzņēmumu.

Aptuveni desmitā daļa aptaujāto respondentu, kas nodarbojas ar ārējo tirdzniecību, atzīst, ka to uzņēmuma darbību apgrūtinājis / -usi:

- Muitas normatīvo aktu / procedūru biežums (11,3% gadījumu);
- Muitas iestāžu attieksme pret to uzņēmumu (10,9%);
- Soda smagums un samērīgums (10,4%).

Vismazāk izplatītas ir tādas problēmas kā:

- Muitas lēmumu pārsūdzības ilgums (lēmums), kas problēmas uzņēmumu darbībai rada tikai 6,0% gadījumos;
- Muitas lēmumu pārsūdzības kārtība – to par problēmu uzskata 4,6% uzņēmēju.

Tomēr jāņem vērā, ka muitas lēmumu pārsūdzības laika un kārtības problemātiskuma zemā izplatība ir saistīta ar nelielo uzņēmumu skaitu, kas ir iesnieguši šādu pārsūdzību.

Salīdzinot ar iepriekšējo pētījumu rezultātiem, vienmērīgi samazinājusies tādu ar muitas institūciju darbību / procedūrām saistītu problēmu izplatība kā:

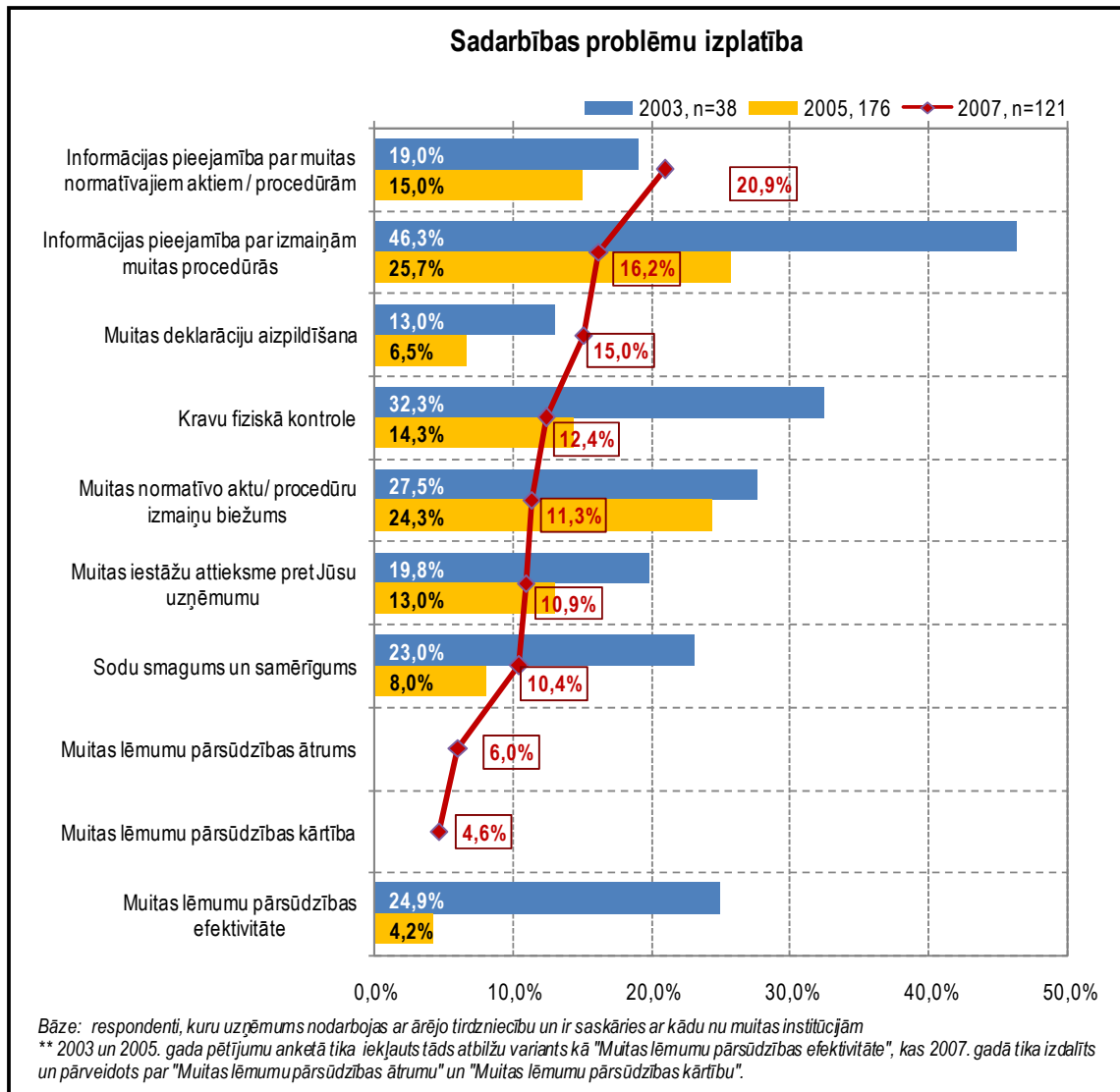
- Informācijas pieejamība par izmaiņām muitas procedūrās - šīs problēmas izplatība relatīvi pret 2005. gadu ir samazinājusies par 9,5 procentpunktiem (dati nav salīdzināmi ar 2003. gadu, kad Latvija vēl nebija iestājusies ES);
- Kravu fiziskā kontrole - uzņēmēju īpatsvars, kuri šo procedūru uzskata par traucējošu pēdējo 4 gadu laikā ir samazinājusies par 19,9%;
- Muitas normatīvo aktu/ procedūru izmaiņu biežums, kuras izplatība salīdzinoši ar 2003. gadu ir samazinājusies par 16,2%;
- Muitas iestāžu attieksme pret respondentu vadīto uzņēmumu, ko par problēmu 2003. gadā uzskatījuši 19,8%, 2005. gadā – 13,0%, bet šogad – tikai 10,9% ārējās tirdzniecības procedūrās iesaistīto uzņēmumu.

Saskarsmes veidi, kas uzņēmējiem šogad rada lielākas problēmas, kā iepriekšējos gados, ir:

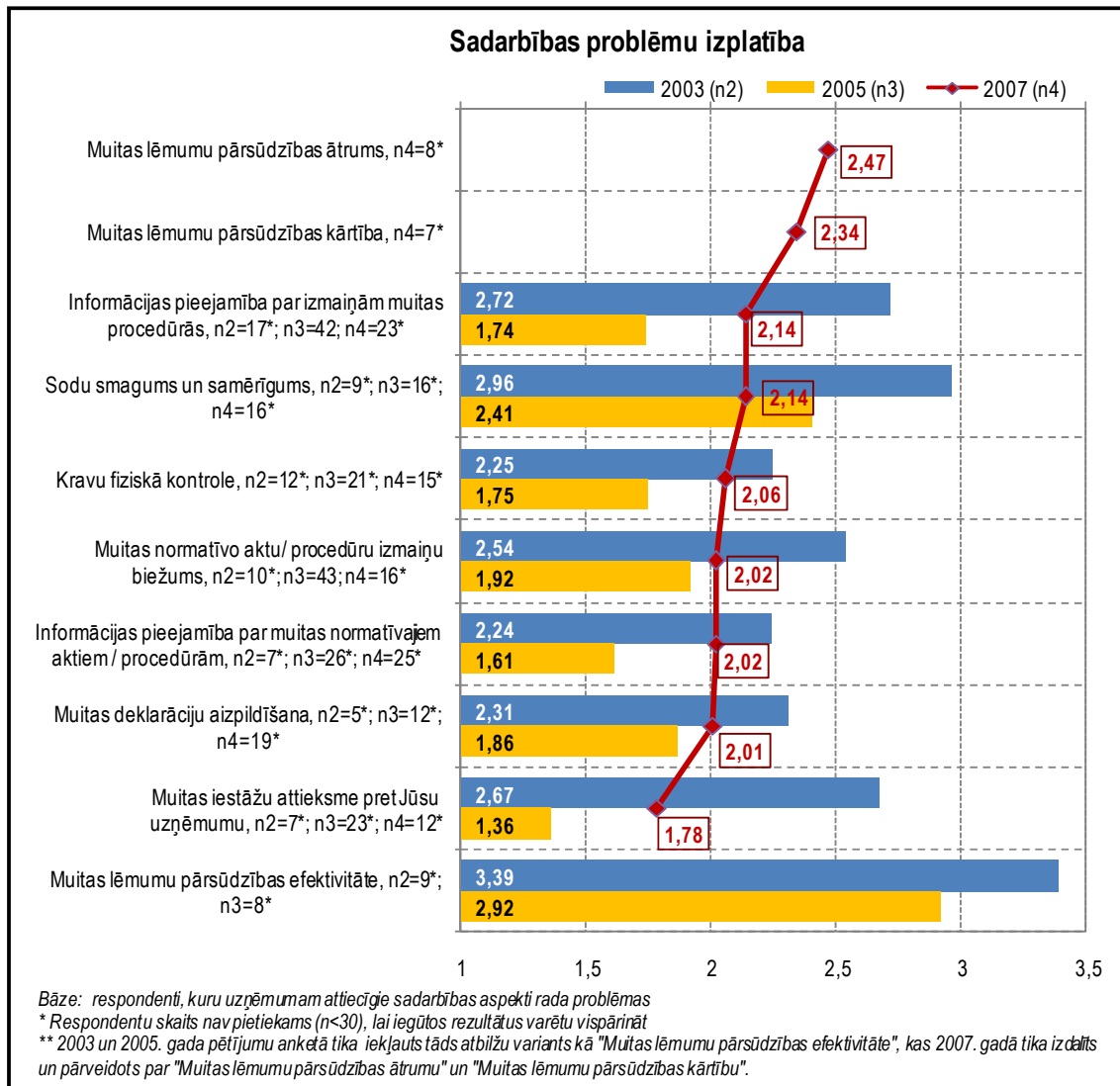
- Informācijas trūkums par muitas normatīvajiem aktiem un procedūrām, šīs problēmas izplatība salīdzinājumā ar 2003. gadu pieaugusi par 1,9%, bet ar 2005. – par 5,9%;
- Muitas deklarāciju aizpildīšana, kuras izplatība vismazākā bijusi 2005. gadā (6,5%), 2003. gadā attiecīgo procedūru par problemātisku uzņēmumu darbībai atzinuši 13,0%.

²² Šajā sadaļā tiek analizēti tikai tie uzņēmumi, kas nodarbojas ar eksportu un / vai importu, tai skaitā piegādēm un/ vai iegādēm un ir saskārušies ar kādu no muitas institūcijām (Valsts robežsardze, Sanitārā robežinspekcija un muiža)

- Sodū smagums un samērīgums, kas īpaši traucējošs uzņēmējiem bijis 2001. gadā, kad to kā problemātisku novērtējuši 23,0% uzņēmēju, savukārt vismazākā šīs problēmas izplatība bijusi 2005. gadā (8,0%, kas ir par 2,4 procentpunktiem mazāka kā 2007. gadā).

Ar muitas procedūrām saistīto problēmu intensitāti nav iespējams analizēt, jo to uzņēmumu, kas dotos saskarsmes veidus ir atzinuši par problēmām, skaits ir nepietiekams, lai problēmu novērtējumu varētu vispārināt. Tomēr galvenās tendences un problēmu intensitāte ir attēlota zemāk esošajā grafikā.

Zīmīgi, ka respondenti, kas izmanto specializēto muitas brokeru / kravu deklarantu / kravu aģentu pakalpojumus, ar dažādām problēmām, kas saistītas ar muitas procedūrām, saskaras biežāk nekā respondenti, kas specializētu muitas konsultantu pakalpojumus neizmanto. Pastāv 3 jomas, kuras kā problemātiskas atzīmēja tikai respondenti, kas izmanto muitas brokeru un citu muitas konsultantu pakalpojumus, - informācijas pieejamība par izmaiņām muitas procedūrās, muitas lēmumu pārsūdzības ātrums un muitas lēmumu pārsūdzības kārtība. Citu problēmu izplatība abās respondentu grupās atšķiras sākot no 5,1 procentpunktu (informācijas pieejamībai par muitas normatīvajiem aktiem / procedūrām) līdz 22,7 procentpunktiem (muitas normatīvo aktu / procedūru izmaiņu biežumam).

